

Dyrebeskyttelsen Norge

Dyrebeskyttelsen Norge
Øvre gate 7
0551 OSLO

Tlf: 23 13 92 50
Org.nr: 971277475
www.dyrebeskyttelsen.no

Nærings- og fiskeridepartementet
Postboks 8090 Dep
0030 Oslo

Oslo 30.08.22

Innspill til regjeringens arbeid med ny dyrevelferdsmelding

GENERELLE KOMMENTARER

Dyrebeskyttelsen Norge (DN) takker for muligheten til å komme med innspill til dette svært viktige og etterlengtede arbeidet.

Den engelske Brambellkommisjonen utredet i 1965 begrepet dyrevelferd, på oppdrag av myndighetene i Storbritannia. Med «de fem friheter» oppsummerte kommisjonen hva som var viktig for god dyrevelferd; frihet fra sult og tørste, frihet fra fysisk ubehag, frihet fra smerte, skade og sykdom, frihet fra angst og frykt og frihet til å utføre naturlig adferd. Disse fem frihetene bør danne grunnlaget for vår felles forståelse av dyrevelferd, og ligger til grunn for Dyrebeskyttelsen Norge sitt arbeid.

Det punktet som ofte er vanskeligst å ivareta og hvor dyrene er svært prisgitt sin eier, er frihet til å utføre naturlig adferd.

Ikke bare fravær av negative følelser

Tidligere var god dyrehelse ensbetydende med god dyrevelferd. Så lenge dyrene produserte som normalt og ikke viste tegn på sykdom, sa man at dyrevelferden var god. I dag vet man at dette ikke er tilstrekkelig. I tillegg til biologisk funksjon (f.eks. helse og reproduksjon), trenges også naturlig liv (f.eks. leve i et naturlig miljø og ha mulighet til å utføre atferder som er naturlig for arten) og subjektiv opplevelse (hvordan dyret selv opplever sitt miljø) for å oppnå god dyrevelferd. Det er altså viktig at dyret får muligheten til å oppleve positive følelser, ikke bare fravær av negative følelser. Og det er nettopp ved dette punktet at det spriker mye i oppfattelsen av hva som er «god dyrevelferd».

Det å reservere positive opplevelser i eget liv til å kun gjelde mennesker, er en gammeldags måte å tenke på. Dyrevelferdslovens ordlyd er helt tydelig på at dyr skal få mulighet til stimulerende aktiviteter og naturlig atferd (§23). Mye av dagens forskning på dyrevelferd går nettopp ut på å finne ut hva det er som beriker dyrenes liv og gir dem positive følelser og opplevelser. Der det er fravær av sykdom og skader kan det være gode produksjonsresultater, men disse resultatene forteller oss altså lite om dyrenes subjektive opplevelse av egen livskvalitet.

Dyrebeskyttelsen Norge

Innhold

Oppdrettsfisk.....	3
Lakselus.....	3
Termisk avlusing.....	3
Helse.....	4
Dødelighet.....	4
Rensfisk.....	5
Dødelighet.....	5
Kunnskapshull.....	5
Catch and release	5

Oppdrettsfisk

I 2021 ble det satt ut mer enn 388 millioner laksesmolt i sjøen i Norge. Oppdrettsnæringen er en intensiv produksjon, med både høy vekst hos fisken og høy dyretetthet. Dette medfører store utfordringer med ulike sykdommer, parasitter som lakselus og ikke minst høy dødelighet. Det er i dag ingen felles velferdsindikatorer som sier noe om hvor grensen mellom forsvarlig og uforsvarlig fiskevelferd går¹.

Generelt mener Dyrebeskyttelsen Norge at så lenge oppdrettsfisken skal vokse raskt og leve tett sammen over lang tid, samt at det er stort fokus på økt vekst i næringen, er det stor risiko for at stor grad av lidelse og død. Slik det er i dag, mener vi det er økonomiske hensyn som veier tyngst og fiskens velferd kommer i annen rekke.

Lakselus

Det er stor fisketetthet i merdene, og dette gir gode forhold for spredning av ulike sykdommer og ikke minst parasitter som lakselus. Lakselusa er i stor grad resistent mot kjemiske lusemidler, og derfor er det i all hovedsak ikke-medikamentelle metoder som brukes i dag, blant annet termisk avlusing (varmtvann), mekanisk avlusing (spyling med mer) og bruk av ferskvann. Mange av disse ikke-medikamentelle metodene har blitt raskt utviklet, og tatt i bruk i stor skala ute hos produsentene, før de er vurdert og testet i forhold til om de er trygge å bruke. Dette har medført at mange fisk har blitt utsatt for lidelse og død. Dette mener Dyrebeskyttelsen Norge er uakseptabel fremferd. Det er vesentlig for å bedre velferden og redusere dødeligheten at det finnes et system for godkjenning av nye metoder før det tas i bruk av næringen.

I forhold til bruk av kjemikalier, vil ikke-medikamentelle metoder være mer stressende for fisken, på grunn av at laksen må håndteres i mye større grad. Fisken må trenes før den pumpes inn i avlusingssystemene, og denne treningen er en stor velferdsrisiko². Gjentatte behandlinger med mye håndtering svekker fisken og gjør den mer mottakelig for sykdommer.

Mattilsynet får årlig inn meldinger om velferdsmessige hendelser hos stamfisk/matfisk, og i 2021 omhandlet 48 % av disse meldingene medikamentfri avlusing med håndtering.

Mekaniske skader relatert til avlusing blir sett på som den viktigste årsaken til redusert velferd hos laks.

Termisk avlusing

Dette er behandling av fisken med varmt vann for å fjerne lakselus. Vanntemperaturene som brukes ved termisk avlusing, har vist seg å være smertefullt for fisk. Laks viser ubehag og smerte ved vanntemperatur over 28 °C, blant annet ble det observert raskere svømming, kollisjon med karveggen, plasking i overflaten, at fisken spente kroppen i bue samt ristet på hodet. Hoderisting ble også registrert på lavere temperaturer I 2021 rapporterte fiskehelsepersonell at det vanligvis ble brukt mellom 29 og 34°C i ca. 30 sekunder ved avlusingen, og de fleste tilfellene var vanntemperaturen mellom 31 og 34 °C ifølge Fiskehelse rapporten. Dette mener Dyrebeskyttelsen Norge er veldig bekymringsverdig, med tanke på at forskning viser at laksen reagerer kraftig allerede over 28 °C. Rådet for dyreetikk kom i juni 2022 med en uttalelse der det konkluderes med at dagens praksis der millioner av fisk dør i forbindelse med termisk behandling er

¹https://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/dyrevelferd/rapporter_om_dyrevelferd/aarsrapporten_for_mattilsynets_arbeid_med_dyrevelferd_2021.pdf.46660/binary/%C3%85rsrapporten%20for%20Mattilsynets%20arbeid%20med%20dyrevelferd%202021.pdf

² <https://www.vetinst.no/rapporter-og-publikasjoner/rapporter/2022/fiskehelse rapporten-2021>

dyrevelferdsmessig og etisk uakseptabel³. Dyrebeskyttelsen Norge mener at termisk avlusning må forbys og at å redusere antall fisk i merdene kan være et nyttig grep i påvente av at bedre metoder er utviklet.

Helse

Smitte sprer seg raskt i vann, og sammen med høy fisketetthet vil det medføre at fisk i oppdrett i stor grad er utsatt for en rekke sykdommer. Det finnes mange ulike bakterie- og virussykdommer som kan ramme oppdrettsfisk og gi høy dødelighet og redusert velferd. I tillegg har man den store utfordringen med lakselus.

Det finnes også andre helseutfordringer hos oppdrettsfisk, blant annet tapersyndrom. Taperfisk er fisk som ikke vokser normalt eller avmagres. Disse finner man oftest i sjø, men kan også ses i settefiskanlegg. Årsak til utvikling av tapersyndrom er fortsatt uavklart, og flere faktorer kan ha betydning. Man regner med at taperfisk lettere får parasitter og sykdom enn normalfisk, og det er dermed økt risiko for overføring av sykdommer til de andre fiskene. Fisk som utvikler tapersyndrom, kan potensielt leve svært lenge og representerer et betydelig dyrevelferdsmessig problem.

Dødelighet

Det er høy dødelighet i oppdrettsnæringen, både i settefiskfasen og i sjøfasen. I Fiskehelse rapporten 2021 ser vi at dødeligheten hos settefisk som er rapportert inn til Mattilsynet er på 33,4 millioner laks over 3 gram. I rapportens årlige spørreundersøkelse kommer det fram at fiskehelsepersonell ved settefiskanlegg melder om velferdsproblemer hos fisken ved intensiv drift, for eksempel høy tetthet. Det vil være viktig for dyrevelferden at det ikke legges opp til å ha flere fisk enn det er kapasitet til ved anlegget.

I sjøfasen er antall døde laks på 54 millioner dyr, noe som utgjør 15,5 % av laks satt ut i sjøen. Dyrebeskyttelsen Norge mener dette er uakseptabel høy dødelighet i oppdrettsnæringen og at det må store endringer til for å sikre fiskens helse og velferd dersom denne næringen skal kunne fortsette sin produksjon.

I oppdrettsnæringen er dødelighet en viktig og mye brukt velferdsindikator, men denne må suppleres av andre indikatorer. Lav dødelighet alene kan ikke brukes som bevis på at fisken har god velferd. Dyrevelferd handler om enkeltindividets opplevde livskvalitet, og at gjennomsnittsverdier for et anlegg eller enkeltmerder og kar må brukes med forsiktighet for ikke å kamuflere dette. Det er viktig å ta med spredningen i gruppene og registrere taperne i systemet, siden det er de man kan regne med har den dårligste velferden⁴.

Det er stadig ønske om vekst i oppdrettsnæringen, selv om dødeligheten og velferdsutfordringene tilsier at det ikke er gjennomførbart slik situasjonen er i dag. Dyrebeskyttelsen Norge mener økt fokus på fiskevelferd, samt en klar reduksjon av dødelighet, er helt nødvendig for at oppdrettsnæringen skal kunne bestå. Vi mener det bør stilles krav til produsentene om at dødeligheten må kraftig ned før produksjonen kan økes. Produsenter som har høy dødelighet, må redusere produksjonen fram til dødeligheten er på et akseptabelt nivå.

---

³ <https://www.radetfordyreetikk.no/wp-content/uploads/2022/06/Radet-for-dyreetikk-Uttalelse-om-termisk-avlusning.pdf>

⁴ https://uit.no/nyheter/artikkel?p_dim=88163&p_document_id=514648

Rensefisk

I 2018 ble over 60 millioner rensefisk brukt til å spise lakselus, i norske oppdrettsanlegg. Velferden til disse fiskene har gått under radaren altfor lenge. Rådet for dyreetikk presiserte allerede i 2000 at rensefisken har krav på omtanke fra oppdretter, og at bruken av dem må være etisk akseptabel⁵.

Rådet kom med en ny uttalelse i 2021⁶, og påpeker at det må plass systemer og rutiner for å både dokumentere og registrere dødelighet, og ønsker tiltak for å øke overlevelsen gjennom hele produksjonssyklusen. De understreker at rensefisken har velferdsbehov som strekker seg lengre enn å bare være sykdomsfri. Dyrevelferd dreier seg også om å ha god livskvalitet og frihet til å utfolde seg. Rådet etterlyser mer kunnskap om forhold som påvirker velferden til rensefiskene. Dyrebeskyttelsen Norge støtter Rådets vurderinger.

Dyrebeskyttelsen Norge mener at det er svært problematisk at rensefisk ses på som en innsatsfaktor i næringen. Rensefiskens egenverdi, velferd og helse er ikke ivaretatt. Blir de syke, får de ikke behandling. Mattilsynets sluttrapport⁷ påpeker store avvik knyttet til blant annet håndtering, kompetanse og forsvarlig avlving.

Dødelighet

Tallene i Mattilsynets sluttrapport etter rensefiskkampanjen, er mildt sagt nedslående. 24 millioner rensefisk ble funnet døde i merdene i 2018. Dødeligheten i løpet av en produksjonssyklus regnes som 100 prosent, men faktum er at ingen kan redegjøre for 36 millioner individer. Disse fiskene dør ikke av alderdom, og det er ennå ikke avklart hva som gjør at de dør i så stort antall. Det er uakseptabelt og ulovlig å hensette dyr i hjelpeløs tilstand, slik rensefisken opplever.

Kunnskapshull

Rådet for dyreetikk påpeker også at det er for få vitenskapelige studier gjort på den faktiske effekten av rensefisk, og at tidligere studier viser sprikende resultater. For å forsvare videre bruk, trengs det derfor forsøk for å styrke kunnskapsgrunnet.

Dyrebeskyttelsen Norge mener at det bør komme et forbud mot bruk av rensefisk i norsk fiskeoppdrett. Ifølge fiskeridirektoratet⁸ ble det forbrukt rensefisk til en verdi av 1.3 milliarder kroner i 2019. Med slike svimlende summer burde det være mulig å få til god forskning og innovasjon.

Catch and release

Fang-og-slipp-fiske, også kalt catch and release, er et dyrevelferdsmessig problem. Det kommer mange sportsfisketurister til Norge fra land der fiskemetoden fang-og-slipp er vanlig og dette tilbys også disse turistene her i landet.

⁵ <https://www.radetfordyreetikk.no/lakselus-leppefisk/>

⁶ <https://www.radetfordyreetikk.no/er-det-mulig-a-bruke-rensfisk-pa-en-etisk-og-velferdsmessig-forsvarlig-mate-i-norske-oppdrettsanlegg/>

⁷ https://www.mattilsynet.no/fisk_og_akvakultur/akvakultur/rensfisk/mattilsynet_sluttrapport_rensfiskkampanje_2018__2019.37769/binary/Mattilsynet%20sluttrapport%20rensfiskkampanje%202018%20-%202019

⁸ <https://www.fiskeridir.no/Akvakultur/Tall-og-analyse/Akvakulturstatistikk-tidsserier/Rensfisk>

I 2010 kom Vitenskapskomiteen for mat og miljø (VKM) med en gjennomgang av all kjent litteratur om tema fang-og-slipp-fiske⁹. Komiteen konkluderer med at fang-og-slipp som fiskemetode har en negativ effekt på fiskens velferd. De negative effektene som nevnes er skader på fisken ved kroking, stress og andre påkjenninger når de trekkes inn, risiko for død etter at de slippes ut igjen, fare for infeksjoner og mulig påvirkning av fiskens forplantningsevne. For noen fiskearter er det manglende kunnskap på området. Der det ikke foreligger god nok viten, må vi bruke føre-var-prinsippet slik at fisken ikke utsettes for unødig lidelse.

Dyrevelferdsloven §3 sier blant annet at dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger. Ved fang-og-slipp-fiske mener Dyrebeskyttelsen Norge at dette ikke blir overholdt.

Det settes også begrensinger i tilfeller der dyr brukes til underholdning. Paragraf 26 i dyrevelferdsloven sier blant annet dyret skal «ikke med hensikt påføres frykt, skade eller unødige påkjenninger og belastninger».

Fang-og-slipp fising vil for en sportsfisker være ren underholdning når formålet med fisket blir å fange fisken med krok for at den skal slippes ut igjen. Fisk som blir skadet i prosessen risikerer en langvarig og smertefull død. Dette må ses på som dyreplageri for sportens skyld.

I en artikkel fra 2016¹⁰ går to garvede laksefiskere ut mot denne «sporten». De mener at fang-og-slipp fising har blitt utbredt i noen sportsfiskemiljøer, noe de ser på som en uverdigg og respektløs handling overfor laksen. Det nevnes også her at sportsfiskere som bedriver fang-og-slipp ofte ser på seg selv som flinke og laksevennlige fiskere.

Fang-og-slipp-fiske har vært foreslått for bruk i sårbare fiskebestander. Disse bestandene har et særskilt behov for vern. Dyr har også lovfestet egenverdi som ikke er forenlig med denne type sportsfiske.

---

⁹[https://www.mattilsynet.no/fisk_og_akvakultur/fiskevelferd/fang_og_slipp/vitenskapskomiteen_for_mattr_ygghet_vkm_risikovurdering_av_fang_og_slipp_2010pdf.7171/binary/Vitenskapskomiteen%20for%20mattr_ygghet%20\(VKM\):%20Risikovurdering%20av%20fang%20og%20slipp%202010.pdf](https://www.mattilsynet.no/fisk_og_akvakultur/fiskevelferd/fang_og_slipp/vitenskapskomiteen_for_mattr_ygghet_vkm_risikovurdering_av_fang_og_slipp_2010pdf.7171/binary/Vitenskapskomiteen%20for%20mattr_ygghet%20(VKM):%20Risikovurdering%20av%20fang%20og%20slipp%202010.pdf)

¹⁰ https://www.nrk.no/tromsogfinnmark/kritisk-til-fang-og-slipp_-_en-dodskamp-for-a-ha-det-goy-1.12983725